

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies duodecimus, decimus tertius et decimus quartus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1868

De SS. Fyncana Et Findocha Virginibus In Hibernia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71232)

AUCTORE
J. B. F.

D

DE SS. FYNCANA ET FINDOCHA

VIRGINIBUS

IN HIBERNIA.

Ex Fastis Sacris.

CIRCA ANNUM
DXXVI VEL
DCCXVI.

Sanctas ha-
sce, licet a
quibusdam

B

C

synonyma
dicantur,

De SS. Fyncana seu Fincana et Findocha, quarum prior die 21 Augusti, altera 31 Maii in Scotico Camerarii Menologio, ut in Prætermisissis ad dictos dies in Opere nostro indicatum est, annuntiantur, inter auctores, qui ipsas in suis Fastis Sacris hac die commemorant, non convenit: alii enim Fyncanam non cum Findocha, sed cum Otha annuntiant; alii Fyncanam et Findocham synonymas esse autumant. Ac in primis Dempsterus lib. vi Historiæ Ecclesiasticæ Gentis Scotorum S. Fyncanam quam Fintanam vocat, cum S. Otha hac die sic celebrat: S. Fintana virgo sub Conrano rege sanctimonialem induta, eodem in cœnobio cum S. Otha continentissime vixit, eodemque die communi etiam æde sacra commemorationem meruit. Acta perierunt. Clarruit anno DXXVI. Deinde eodem die de S. Findocha hæc habet: S. Findocha virgo magna sanctitatis fama sub rege Conrano dicitur floruisse, ac nescio, an non una ea ex S. Donevaldi filiabus sit, si vera est quorundam supputatio. Vivebat anno DXXVI. Verum, si hæc Sancta S. Donevaldi, de quo in Opere nostro ad 15 Julii actum est, filia fuerit, non anno 526, sed seculo VIII floruit, quo tempore S. Donevaldum eastitisse, Hiberniæ scriptores referunt. Castellanus in universali Martyrologio de S. Otha nullam mentionem facit, et Sanctas nostras, quarum primam Frinsecam, alteram Frudocham nominat, sequentibus verbis Gallicis, hic Latine reddit, se junctim commemorat: Athrymæ in Lagenia, Hiberniæ provincia, S. Frinsecæ virginis, cujus ibidem reliquiæ cum septemdecim Sanctorum, quos inter tres Ædi vocantur, reliquiis honorantur. Deinde: In Scotia S. Frudochæ virginis.

2 Ferrarius in Generali Sanctorum qui in Martyrologio Romano desiderantur, Catalogo S. Fyncanam cum S. Otha, S. Findochæ memoriam nusquam celebrans, paucis hisce verbis annuntiat: In Scotia sanctarum virginum Fintanæ et Othæ. Eandem Arturus a Monasterio in suo Gynæceo annuntiationem facit; verum in Annotatis sequens ipsis elogium texit, in quo Fintanam, quam a Findocha haud distinguit, et Otham duas S. Donevaldi filias esse, cum Hectore Boëtio, Gonono et Leslæo asserit: Patrem, inquit, habuerunt S. Donevaldum, Scotum eremitam; his autem arctissima vita degentibus, panis hordeaceus cibus fuit et aqua potus; semelque dumtaxat in die exiguo reficiebantur cibo; perpetuæ fere orationi, aut rei rusticæ, quo tenuem vitam sustentarent, deditæ, sicque in so-

litudine Ogilvy, simul cum patre sanctissime vixerunt. Ipso autem defuncto, haud tutum ratæ, solitudinem sine castitatis custode inhabitare, Ganardum Pictorum regem adeunt, habitandi locum quaerunt, ut Christo, cui tenera ab ætate virginitatem sacraverant, a virorum semotæ consortio, liberius servirent. Rex piis Virginum postulatis annuens, Abernethi aedes cum oratorio, redditusque ex proximis agris ad sumtus eisdem libere erogavit; illicque monasterium ingressæ, post religiosam vitam, Deoque gratissimam exactam, beato fine quieverunt, et ad immensæ quercus radicem sunt sepultæ. Ostenditur etiam locus Christiano populo, illic religionis causa confluenti, in multa veneratione habitus.

3 Atque ad dicti elogii calcem Fintanam quoque Fincanam, Frinsecam et Findocham, Otham vero Mazotam nominari, illasque circa reparatæ Salutis nostræ annum 716 floruisse refert. Verum est, Boëtius, dum libro Historiæ Scoticæ, S. Donevaldum, cum novem filiabus sanctissime vixisse, scribit, harum duas natu majores Mazotam et Fintanam appellat; at non inde fit consecrari, Fyncanam et Findocham unam eandemque esse virginem, et Otham a Mazota, quæ in Breviario Aberdonensi 23 Decembris celebranda præscribitur, haud esse diversam. Deinde, duas S. Donevaldi natu majores filias Mazotam et Fintanam vocatas fuisse, non constat; Boëtius et Arturus a Monasterio id quidem scribunt, verum nulla documenta, quæ nos hæc de re certiores reddant, asserunt. Si re ipsa hæc duæ natu majores S. Donevaldi filix Mazota et Fintana nominatæ fuerint, ut quid alii Scoti seu Hiberni scriptores, dum de S. Donevaldo deque ejus filiabus sermonem habent, nullam ex ipsis nominant? Cur ipse Dempsterus, qui, ut supra num. 1 vidimus, an Findocha non sit una ex Donevaldi filiabus, dubitat, in eodem opere, dum sancti Donevaldi ipsiusque natarum ad 15 Julii elogium condit, illas non nuncupet?

4 Quæ cum ita sint, laudatis auctoribus haud adhaeremus, sed Breviarii Aberdonensis auctoritate fulti, in quo Fyncanæ et Findochæ Officium Ecclesiasticum in ea ecclesia olim XIII Octobris usitatum fuisse legitur, hæc Sanctas nequaquam synonymas, sed diversas esse credimus. Eodem die (XIII Octobris) fert dictum Breviarium, de sanctis virginibus Fyncana et Findoca sub rege Conrano anno 526 vel 716 novem Lectiones, omnia de Communi plurimarum Virginum cum hac Ora-

tione:

tamen Bre-
viarii Aber-
donensis au-
ctoritate,

F

diversas, cul-
tuque olim in
ea ecclesia
gavissas fuis-
se credimus.

A tione: Author virginitatis, Domine Jesu Christe, nostrorum mentis et corporis conserva castitatem, et sanctarum virginum tuarum Findocæ et Fyncanæ intercessione et meritis earum sancto consortio jungamur in cœlestibus. Per Dnum, etc. Cum ex hisce dicti Breviarii verbis, venerationem Sanctis nostris aliquando exhibitam fuisse, constet, videmur fundamenti satis habere, ut iis in Opere nostro locum concedamus; at sufficientia documenta desunt, ut cum Boëtio et Arturo a Monasterio, illas S. Donevaldum patrem habuisse, dica-

mus. Quod vero ad Otham spectat, quam a Dempstero, Ferrario et Arturo a Monasterio hac die commemoratam videmus, quamque laudatus Arturus unam eandemque esse ac Mazotam contendit, res hæc 23 Decembris, quo die S. Mazota in ecclesia Aberdonensi, ut diximus, olim colebatur, inquiri poterit. Notatum interim velim, mihi huc usque de ipsius cultu haud satis constare, ut ipsi in Opere nostro locum tribuam; proinde si hanc a Mazota distinguendam esse, fuerit tunc probatum, inter Prætermisissos erit reponenda.

AUCTORE
J. B. F.

DE S. CONGANO ABBATE CONFESSORE

IN SCOTIA.

B

E Breviario Aberdonensi et Martyrologiis.

E

VEROSIMILIUS
SECVLI VIII
INITIO.

S. Conganus, in Curcunia hodie cultus, qui, quamvis cum S. Congano, ad 11 Augusti cultu,

Cum non raro fiat, ut unus idemque Sanctus duobus diebus diversis colatur Fastisque Sacris exstet inscriptus, enimvero, an S. Conganus abbas, quem in Curcunia, Occidentali Mediæ regione, hac XIII Octobris die coli, Colganus in quarta ad S. Columbæ, abbatis Hienensis, Vitam Appendice cap. 2, num. 13 e Mariano Gormanio et Maguiro, itemque e Tamactensi et Dunggallensi Martyrologiis docet, unus idemque cum S. Congano, qui, ut loco citato idem Colganus ait, 11 Augusti die colitur, non sit, decessores nostri olim haud immerito ad eandem secundam mensis hujus diem in Prætermisissis, dierum, quibus seu unus seu geminis Conganus colitur, diversitate insuper habita, revocarunt in dubium; rei autem, quam ulterius discutiendam inde huc remisere, certo decidenda ac extra omnem controversiam ponenda necdum quid sat aptum, diligentissima licet facta indagine, reperire quivi, nec facile reperitum iri, puto.

C unus idemque certo esse vel certo non esse haud videtur,

2 Cum enim nihil plane, quod ad Congani, secunda Augusti die culti, vitam gestave spectet, noscatur, unde, quæso, illum cum Congano, hodie cultu, certo exstitisse vel non exstitisse eundem, tuto ac commode absque errandi periculo elicere quis queat? Fuisse Conganum, qui 11 Augusti colitur, Celde, id est, Culdeum seu Dei-Colam cognominatum, Colganus loco citato prodit; verum apud antiquos Scotos, quorum patria, uti eruditorum etiam vulgo notum est, erat Hibernia, vel universi, ut nonnullis placet, Deo consecrati homines, vel soli, quemadmodum altiis (Cangium in mediæ et infimæ Latinitatis Glossario ad vocabulum Colidei consule) est visum, seu monachi, seu presbyteri, nondum monachi, Kelde seu Culdei fuere nuncupati; quare, si primum obtinuerit locum, tam S. Conganus, qui hodie, quam S. Conganus, qui secunda Augusti colitur, Kel-de seu Culdeus potuerit cognominari; quod si autem soli seu monachi seu presbyteri nondum monachi dicti fuerint Culdei, cognomentum isthoc Congano, secunda Augusti cultu,

at non itidem Congano, qui hodie colitur, adhaesisset, sola Colgani, id absque testimonio sat antiquo indicantis, auctoritate credendum non est. Quare, quidquid de Kel de seu Culdei, quod Congano, secunda Augusti die culto, fuerit tributum cognomento sit, nec inde etiam omnis, anne hic cum Congano, hodie culto, unus idemque haud sit, tollitur ambi-gendi locus; ut proinde decessores nostri, omnibus consideratis, merito adhuc de re dubitare potuisse videantur.

3 Verum, etsi sic habeant, verosimillime tamen S. Conganus, hodie in Curcunia Hiberniæ regione, ut Colganus ait, cultus, a Congano, secunda Augusti die culto, exstiterit ob jam nunc dicenda diversus. In Ms., qui penes nos exstat, Sanctorum Scotiæ Catalogo seu potius Calendario S. Conganus abbas, Turraviensis in Buchania, Scotiæ hodiernæ Septentrionalis provincia, patronus hodie signatur, habetque hodie pariter in ecclesiæ cathedralis Aberdonensis, quod anno 1509 Edemburgi typis Nalteri Schepman fuit excusum, quodque in egrapho, manu exarato, penes nos exstat, Breviario ecclesiasticum novem Lectionum Officium; etsi autem inter Congani et Congani nomina litterulæ unius discrimen intercedat, hunc tamen, quem hodie in Curcunia, Hiberniæ regione, coli, Colganus loco supra citato ait, cum Congano, quem in cathedrali Aberdonensi Scotiæ ecclesia hodie pariter coli olimve coli soluisse, mox laudatum hujus Breviarium fidem facit, unum esse atque eundem, persuasum mihi vel ex eo habeo, quod ambo una eademque hodierna die utrobique a jam dictis colantur olimve certe culti fuerint. Scio quidem, fieri posse, ut Sanctus, qui determinato quopiam die ac loco colitur, a nominis ejusdem Sancto, qui eodem die alibi colitur, sit diversus, hincque adeo et ille constituent Sanctos duos, qui, quamvis homonymi eodemque die culti, invicem tamen sint distincti; verum id equidem non nisi rarissime accidit, in Congano, qui in Hibernia, et Congano, qui in Scotia hodie colitur, habere rei-

verosimillime tamen, quod cum S. Congano, in cathedrali Aberdonensi olim culto,

F

psa